

Masarykova obchodní akademie, Jičín

17. listopadu 220, Jičín 506 01

Program poradenských služeb

Školní rok 2022/2023

Vypracovala:

Ing. Kateřina Vasilová, výchovný poradce školy a školní metodik prevence

Obsah programu:

Úvod

1. Charakteristika školy, a podmínek pro výuku a výchovu
2. Sociálně negativní jevy a cíle programu poradenských služeb
3. Škola a rodiče
4. Vlastní program poradenských služeb
 - 4.1 Péče o žáky se SVP a nadané žáky
 - 4.2 Prevence školní neúspěšnosti
 - 4.3 Kariérové poradenství
 - 4.4 Prevence rizikového chování
 - 4.5 Plánované akce preventivního programu na školní rok 2022/2023
5. Spolupráce školy s okolím
6. Závěr

Přílohy:

Zjišťování a náprava šikany
Nebezpečí návykových látek
Krizový plán

Úvod

Tento preventivní program je vypracován s ohledem na dlouhodobou tradici naší školy, potřeby studentů, rodičů i společnosti - ukázat mladým lidem cestu k plnohodnotnému využití volného času, k rozvoji jejich vědomostí, schopností i vlastností zvládnout kritické okamžiky v jejich životě a vyvarovat se negativního chování.

1. Charakteristika školy a podmínek pro výuku a výchovu

Masarykova obchodní akademie Jičín je státní střední odborná škola s cca 310 studenty ve čtyřech ročnících a 13 třídách ve dvou studijních oborech a s dvěma specializovanými zaměřeními. Jedná se o obor Obchodní akademie, kde jsou potenciálním žákům školy nabízeny varianty oboru bez zaměření, s rozšířenou výukou cizích jazyků a se zaměřením na studium cestovního ruchu. Druhým oborem je pak Informatika v ekonomice.

Škola se nachází v centru města a disponuje vlastní budovou po rekonstrukci a přístavbě, která nabízí studentům kvalitní zázemí pro jejich studium i mimoškolní zájmovou činnost.

Všechny kmenové třídy jsou vybaveny moderním nábytkem a běžnými technickými prostředky usnadňujícími výuku – počítač s dataprojektorem a promítacím plátnem nebo interaktivní tabulí. Dále má škola 2 jazykové učebny, 4 učebny výpočetní techniky, specializovanou laboratoř pro výuku předmětů IT oboru, knihovnu (momentálně v prostorách 2 tříd), vlastní tělocvičnu s posilovnou a kvalitní sociální zařízení. Po rekonstrukci je pro studenty v letním období využívána i terasa, jak pro výuku, tak i přestávkové aktivity. Plánujeme také více využít školní dvůr a budoucí sportoviště na něm.

Veškeré prostory školy jsou vkusně esteticky vybaveny, na chodbách i ve třídách nechybí květinová výzdoba, stěny jsou využity pro obrazovou výzdobu, nástěnné výukové přehledy a mapy i pro několik nástěnek poskytujících různorodé informace (kulturní akce, výsledky soutěží a prezentace úspěchů studentů, informace výchovného poradce, dokumenty z historie školy, průběhu rekonstrukce, používané materiály k výuce, výměnné pobyty studentů, ekonomické aktuality, apod.) Informace jsou průběžně aktualizovány, aby odpovídaly potřebě školy a studentů.

2. Sociálně negativní jevy a cíl preventivního programu

Sociálně negativní jevy jsou ve škole předmětem primární prevence. Nespecifická primární prevence spočívá ve schopnosti školy vytvořit optimální podmínky pro komplexní rozvoj osobnosti studentů, výchově studentů k inteligentním, fyzicky i psychicky odolným občanům.

Specifická primární prevence zahrnuje aktivity a programy, které jsou specificky zaměřené na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Zaměřujeme se na podchycení prvních příznaků problémového chování, jejich vyřešení v třídním kolektivu, při spolupráci s rodinou, popř. veřejností a následné prevenci pomocí vhodných programů, negativních příkladů a ostatních výchovných prostředků zajistit, aby se v příštích obdobích nevyskytovaly.

Cílem programu poradenských služeb je vytvářet kvalitní podmínky pro práci studentů, zajistit možnosti pro komunikaci mezi studenty navzájem i mezi studenty a pedagogy, rozvíjet přátelskou atmosféru ve třídách, a prevencí, která spočívá především ve výchově ke smysluplnému využití volného času a předcházení výskytu sociálně patologických jevů.

3. Škola a rodiče

Škola spolupracuje s rodiči, pravidelně je informuje o dění ve škole i o chování a studijních výsledcích jejich dětí (informace při třídních schůzkách, pravidelné roční zprávy, webové stránky školy).

Při škole funguje Sdružení rodičů, tvořené zástupci jednotlivých tříd. Podílí se na organizaci některých aktivit školy, jak finančními příspěvky, tak personálním zajištěním.

Pro studenty i rodiče je k dispozici výchovný poradce a školní metodik prevence, který má každoročně zveřejněny konzultační hodiny.

V komunikaci s rodiči využívají třídní učitelé i ostatní vyučující program Bakaláři, kde je možné ze strany rodičů nejen sledovat průběžnou klasifikaci svých dětí, ale i komunikovat o chování, docházce a dalších záležitostech z běžného chodu školy.

4. Vlastní program poradenských služeb

Vlastní program vychází z analýzy předchozího školního roku a případného výskytu problémového chování, dále z dlouhodobé koncepce zajišťující široké spektrum působení na vývoj studentů. Program je součástí dokumentů školy a je umístěn na internetových i intranetových stránkách školy, tím je k dispozici veřejnosti, studentům, pedagogům i ostatním zaměstnancům školy.

Metody práce

Pro realizaci preventivního programu se jeví jako vhodné metody práce skupinová práce s třídním kolektivem ve třídách, na jednorázových i několikadenních akcích, zařazování prožitkových akcí, simulačních her a dalších metod podporujících spolupráci, komunikaci a přátelskou atmosféru ve třídách.

Pro úroveň středoškolských studentů je dále nedílnou součástí zařazení jednotlivých témat do výuky předmětů a rozbor negativních jevů formou vypracovávání referátů, účastí na projektech apod. (některé tematické celky předmětů občanská nauka, společensko-vědní seminář, ekologie, ekonomika, český jazyk a literatura, apod.)

Vzdělávání pedagogů

Pedagogičtí pracovníci se zúčastňují a budou se i nadále účastnit vybraných vzdělávacích akcí akreditovaných MŠMT ve spolupráci s Pedagogickým centrem, Pedagogicko psychologickou poradnou, výchovný poradce se pravidelně účastní porad výchovných poradců a školních metodiků prevence SŠ organizovaných v rámci okresu, všichni pedagogové projdou přednáškou o právním vědomí v souvislosti s negativními jevy. Pro práci i vzdělávání pedagogů jsou ve škole audiovizuální pomůcky, odborná literatura a další osvětové materiály, soustředěné u vyučujících občanské nauky a u výchovného poradce.

JEDNOTLIVÉ OBLASTI PORADENSKÝCH SLUŽEB

4.1 Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky nadané

Nově se dítětem, žákem nebo studentem (dále jen „žákem“) se *speciálními vzdělávacími potřebami* (původně se zdravotním znevýhodněním nebo postižením, případně v postavení azylanta, nebo sociálně znevýhodněný) rozumí žák, jehož vzdělávání z důvodů jeho speciálních vzdělávacích potřeb vyžaduje uplatnění podpůrných opatření.

Podpůrná opatření

Podpora žáků se realizuje prostřednictvím podpůrných opatření představujících konkrétní pomoc vzdělávání žáka, a to:

- v oblasti metod a forem výuky, možnými úpravami hodnocení žáka, organizace výuky, např. zařazením předmětů speciálně pedagogické péče, úpravami výuky v rozsahu i obsahu disponibilních hodin;

- nutnou personální podporou pedagoga při výuce žáků s potřebou podpůrných opatření, a to jak asistentem pedagoga, tak dalším pedagogem nebo speciálním pedagogem;
- při vzdělávání žáků se smyslovým postižením možností využívat tlumočníky českého znakového jazyka nebo přepisovatele,
- využíváním speciálních učebnic, pomůcek, kompenzačních pomůcek, včetně zařazování nových technologií do práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

a spočívají v:

- a) *Poradenské pomoci školy* (výchovní poradce, školní metodik prevence, případně externí psycholog) a pomoc školského poradenského zařízení – PPP (pedagogicko-psychologické poradny) a SPC (speciálně pedagogického centra)
- b) *Úpravě organizace vzdělávání* (například intenzivnější výuka českého jazyka pro cizince a etnické menšiny, úprava výuky u selhávajících žáků, úpravy v hodnocení žáků a v metodách výuky, atd.),
- c) *Úpravě podmínek přijímání a ukončování vzdělávání* – respektuje se, jakým způsobem se žák vzdělával, jaká měl podpůrná opatření, a ta se uplatňují v případě potřeby i při přijímání ke studiu a při ukončování vzdělávání
- d) *Používání kompenzačních pomůcek*, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
- e) *Využívání IVP* - návrh na úpravu vzdělávání žáka připravuje ŠPZ (školské poradenské zařízení) a rodič nebo zletilý žák žádá ředitele školy o možnost vzdělávat se podle IVP; kontrola IVP probíhá 1x ročně. S IVP seznamuje ředitel školy, respektive třídní učitel všechny vyučující, kteří se na vzdělávání žáka podílejí.

Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Mimořádně nadaným žákem se podle vyhlášky rozumí jedinec, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých rozumových oblastech, pohybových, uměleckých a sociálních dovednostech.

Zjišťování mimořádného nadání žáka provádí školské poradenské zařízení. Pro mimořádně nadané žáky může ředitel školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají žáci stejných nebo různých ročníků v některých předmětech.

Konkrétní činnost školy v oblasti práce se žáky se SVP a žáků nadaných:

- Spolupracujeme s PPP a SPC jednotlivých okresů podle bydliště našich žáků
- Upravujeme podmínky pro přijímací zkoušky na základě Doporučení ŠPZ
- U přijatých žáků zjišťujeme jejich předchozí zařazení do kategorie žáků se SVP, případně sami iniciujeme jejich vyšetření ŠPZ.
- Vydaná Doporučení ŠPZ zveřejňujeme pro potřeby vyučujících při respektování zásad GDPR.
- Zajišťujeme pomůcky, případně pedagogickou intervenci podle doporučení ŠPZ.
- Podle potřeby konzultujeme problémy s rodiči, jednotlivými vyučujícími nebo pracovníky ŠPZ.
- Zajišťujeme jejich přípravu na složení závěrečné maturitní zkoušky na základě uzpůsobených podmínek podle doporučení ŠPZ.
- Účastníme se soutěží a projektů s vybranými žáky, kteří prokazují vyšší nadání v některých předmětech (např. grafické předměty, jazyky, apod.). Pro jejich další rozvoj zajišťujeme individuální přístupem a péčí příslušných vyučujících.
- Informujeme žáky o možnosti zapojit se do projektů, soutěží a o možnosti studia v zahraničí.

4.2 Prevence školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole.

Faktory školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů, především osobností a zdravotním stavem nezletilého, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole.

Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, dalších odborníků, rodiny a samotného žáka. Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná i s ohledem na volbu budoucího povolání a budoucí život.

Jedná se o tyto faktory:

- osobnost dítěte - snížená inteligence, poruchy učení, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži
- poruchy chování, PAS
- zdravotní problémy žáka - dlouhodobá absence
- změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu
- nepodnětné rodinné prostředí, střídavá péče
- dítě ohrožené sociálně nežádoucími jevy (zhoršená rodinná situace, šikana, domácí násilí)
- dítě – cizinec

Konkrétní činnost školy v oblasti řešení školní neúspěšnosti

- Základní podmínkou prevence školní úspěšnosti je pozitivní klima školy, důvěra žáků a rodičů k učitelům a aktivní přístup a zájem učitelů o žáky.
- Organizujeme schůzku rodičů 1. ročníku během prvního týdne výuky s cílem nastavit pravidla komunikace o docházce, prospěchu a dalších záležitostech žáka mezi školou, především třídním učitelem, výchovným poradcem a školním metodikem prevence na jedné straně a rodiči na straně druhé.
- Na žakovu neúspěšnost upozorní vyučující jednotlivých předmětů třídního učitele, popřípadě nahlásí jeho slabý prospěch na pedagogických radách.
- Třídní učitel kontaktuje rodiče, nabídne osobní jednání a přítomnost poradenských pracovníků školy. Na počátku řešení školní neúspěšnosti je nutná správná diagnostika příčin – analýza žakových možností, posouzení jeho učebního stylu, vzdělávacích potřeb, osobních postojů ke škole, vzdělávání a učitelům.

- Na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáka volíme individuálně možná opatření:
 - zvýšená motivace žáka k učení
 - řešení nadměrné absence jako přímé příčiny školní neúspěšnosti, důraz na pozitivní hodnocení,
 - stanovení přiměřeného rozsahu učiva,
 - podpůrné pomůcky (přehledy metod učení, plány na domácí přípravu),
 - využití pomoci spolužáků,
 - oznamování termínů písemných prací a zkoušení,
 - individuální konzultace a reedukace,
 - opatření ke zlepšení prospěchu dle školního řádu (týká se hlášených žáků s velmi slabým prospěchem ve čtvrtletí na pedagogické radě).

4.3 Kariérové poradenství

Kariérové poradenství je stabilní součástí práce výchovného poradce a představuje aktivity a služby, které pomáhají jedincům v každém věku a v každém bodě jejich života při rozhodování v oblasti formálního vzdělávání, v dalším profesním vzdělávání i ve vztahu k zaměstnání. Pomáhají při rozvoji schopností řídit a plánovat svoji kariéru.

Role kariérového poradenství ve škole se v posledních deseti letech soustřeďuje na vedení a podporu žáků, na rozvíjení jejich kompetencí a dovedností pro jejich budoucí kariéru. Jedná se zejména o poskytování kariérových informací celým třídám, kariérové vzdělávání a individuální kariérové poradenství.

Konkrétní činnost školy v oblasti kariérového poradenství

- práce s uchazeči o studium na obchodní akademii s cílem přiblížit jim charakter studia i budoucí uplatnění na trhu práce (dny otevřených dveří, ukázky výuky, účast na rodičovských schůzkách žáků ŽŠ v devátých třídách)
- organizace výstavy středních škol, zaměstnavatelů ve spolupráci s Hospodářskou komorou
- exkurze do výrobních podniků se zaměřením na oblast obchodu a administrativy, potenciálních pracovních míst pro absolventy
- zprostředkování nabídek volných pracovních míst pro žáky čtvrtých ročníků a absolventy

- zjišťování uplatnění absolventů, včetně úspěšnosti při přijímání na VŠ a jeho další využití v práci s žáky čtvrtých ročníků
- zajištění informací o nových způsobech skládání přijímacích zkoušek na VŠ – národní srovnávací zkoušky
- zajištění informačních materiálů – společnosti Scio, Kam po maturitě
- organizace besed se zástupci zaměstnavatelů, VŠ, popř. absolventů, studujících na VŠ
- nabídka veletrhu VŠ Gaudeamus, účast na dnech otevřených dveří jednotlivých VŠ
- návštěva besed organizovaných Úřadem práce – Studuj, pracuj a cestuj po EU
- účast na informačním programu Informačního a poradenského střediska Úřadu práce „Vstup na trh práce“
- zpracování dokumentů souvisejících s žádostí o pracovní místo – vypracování životopisu, motivačního dopisu v rámci předmětu Písemná a elektronická komunikace
- zajištění odpovídajících informací i pro rodiče žáků čtvrtých ročníků

4.4 Prevence rizikového chování – preventivní program školy

Nárůst různých projevů rizikového chování, včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době docházky do školy, poskytnout žákům co nejvíce informací, naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Rizikové chování se stává celospolečenským problémem. Také žáci střední školy patří v této oblasti mezi nejohroženější skupinu. Jedná se zejména o následující jevy:

1. agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedií
2. násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
3. záškoláctví

4. závislostní chování, užívání všech návykových látek, legálních drog, netolismus, gambling
5. rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
6. spektrum poruch příjmu potravy
7. negativní působení sekt
8. rizikové sexuální chování

Východiska pro preventivní program

Témata prevence rizikového chování se dle ŠVP a preventivního programu objevují v jednotlivých vyučovacích předmětech. Žáci zde získávají povědomí o zásadách společenského chování, soužití ve společnosti apod. Stále častěji se v rámci informatiky a mediální výchovy zaměřujeme na oblast, která se týká bezpečnosti na internetu a kyberšikany.

I nadále budeme věnovat velkou pozornost strategii předcházení šikaně a dalším projevům rizikového chování, budeme prohlubovat vzájemnou spolupráci, respekt a komunikaci mezi žáky. Zaměříme se na společné třídní a školní aktivity a tím vytváření přátelského a zdravého klimatu ve škole.

Hlavní aktivity školy směřující k realizaci primární prevence:

- odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků, nácviky praktických psychologických a sociálních dovedností, vytváření dobrého vztahu mezi žáky, řešení problémových situací
 - uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce i skupiny
 - vytváření podmínek pro smysluplné trávení volného času, zavádění mimoškolních kroužků (jazykové, sportovní apod.), kroužky jsou pro žáky zdarma
 - průběžné sledování klimatu školy, podmínek jednotlivých třídních kolektivů, mapování výskytu sociálně patologických jevů, vyhledávání a včasné zákroky
 - diferenciací v preventivních aktivitách
 - poskytování poradenských služeb a zajištění poradenských služeb v pedagogicko-psychologických poradnách a speciálních pedagogických centrech
 - posilování sebevědomí žáků, kteří těžko navazují sociální kontakt a přispívat tak k prevenci případné šikany mezi žáky

- posilovat a rozvíjet asertivní chování a naučit tak žáky čelit tlaku nevhodné společnosti vrstevníků i dospělých, podporovat schopnost reálného sebehodnocení
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro ně, působení na rodiče, aby posilovali vazbu dítěte na rodinu, aby měli přehled o denním programu a trávení jejich volného času

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Zároveň je nutné, aby žák respektoval osobnost učitele a uvědomoval si své povinnosti, sám pomáhal s řešením. Slušnost na obou stranách je první předpoklad úspěchu. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovnou poradkyní atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Pedagogická diagnostika

Učitelé věnují pozornost žákům, registrují signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (např. PPP). Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Cíle preventivního programu

Cíle pro žáky:

- zvýšení informovanosti v oblasti společensky rizikového jednání a nežádoucích jevů v rámci jednotlivých předmětů i v rámci specifických aktivit primární prevence
- pěstovat v žácích schopnost odmítat rizikové chování,
- umět posoudit zdravotní a sociální rizika

- znát právní důsledky šikany, užití násilí, projevů rasismu, užívání případně dealerství návykových látek
- vědět o možnostech pomoci při řešení osobních problémů, ve škole i mimo školu
- chápat význam zdravého způsobu života, podílet se na tvorbě kvalitních životních podmínek

Cíle pro pedagogy:

- snižovat riziko agrese a šikany svým přístupem (vhodně o tématu hovořit, upozorňovat i na náznaky v nesprávném chování některých žáků, zajistit dozor nad chováním žáků)
- upevňovat morální normy a systém hodnot, dle možností zapracovat do výuky i informace z oblasti společensky nežádoucích jevů a zdravého způsobu života
- trvat na důsledném dodržování školního řádu

Cíle pro třídní učitele:

- udržovat pravidelný kontakt se třídou a zajímat se o dění v třídním kolektivu, poznávat vzájemné vztahy a problémy
- rychle, důsledně a efektivně řešit problémy ve třídě
- spolupracovat s rodiči a vtáhnout je do odpovědnosti za svoje děti
- spolupracovat s výchovným poradcem a školním metodikem prevence

Cíle pro výchovného poradce a školního metodika prevence.

- Vzdělávat se v problematice prevence rizikového chování a negativních společenských jevů
- Spolupráce s okresním metodikem prevence a dalšími odborníky v oblasti sociálně patologických jevů (neziskové organizace Laxus, Semiramis)
- Seznamovat sebe i ostatní pedagogy s metodickými pokyny a dalšími informačními materiály z oblasti prevence
- Sledovat a včas odhalovat ve spolupráci s ostatními pedagogy první náznaky problémů v chování žáků a poskytovat jim odbornou pomoc

- V případě zájmu poskytovat osobní konzultace žákům, rodičům i ostatním pedagogům
- Zajišťovat distribuci informačních materiálů do tříd, na nástěnku, popř. rodičům na rodičovských schůzkách nebo prostřednictvím systému Bakaláři

Plán preventivních aktivit pro školní rok 2022/2023

1.ročníky

- Adaptační kurz – pobytová, třídní akce pro žáky v prvních dnech školní docházky s obsahem zážitkové pedagogiky a poznávání kolektivu zábavnou formou
- Seznámení žáků i jejich rodičů s prací výchovného poradce a školního metodiky prevence, s konzultačními hodinami a službami, které nabízejí – úvodní třídní schůzky schůzky rodičů + třídnické hodiny
- Cyklus vzdělávacích interaktivních besed z oblasti specifické primární prevence – část 1 – Závislostní chování a odborná pomoc + část 2 – Subkultury a vliv vrstevnických skupin - Semiramis, z. ú., Laxus, z. ú.
- S tebou o tobě – interaktivní beseda na téma zdravotní, bezpečného sexu a nebezpečí AIDS – MP Edukation
- Účast na charitativních sbírkách – Světluška – Nadace Českého rozhlasu + Srdíčkový den – nadace Život dětem
- Lyžařský kurz – pobytová týdenní akce se zaměřením na sport, zdravý životní styl a zážitkové aktivity pro stmelování třídního kolektivu
- Vlastivědná exkurze – dvoudenní pobytová akce na závěr školního roku zaměřená na sportovní aktivity, turistiku, poznávání ČR a stmelování třídního kolektivu

2. ročníky

- Cyklus vzdělávacích interaktivních besed z oblasti specifické primární prevence – část 3 – Sociální sítě a kyberšikana + část 4 – Legální návykové látky - Semiramis, z. ú., Laxus, z. ú.
- Účast na charitativních sbírkách – Srdíčkový den – Nadace Život dětem + Světluška – nadace českého rozhlasu

- Turistický kurz - pobytová týdenní akce se zaměřením na sport, zdravý životní styl a zážitkové aktivity pro stmelování třídního kolektivu
- Přechod Jizerských hor – pobytová třídní akce založená na turistice v horském prostředí – prvky zážitkové pedagogiky – stmelování kolektivu + rozvoj fyzických schopností + kulturně poznávací akce
- Vlastivědná exkurze – dvoudenní pobytová akce na závěr školního roku zaměřená na sportovní aktivity, turistiku, poznávání ČR a stmelování třídního kolektivu
- Adoptce na dálku, Svačinárium – charitativní sbírky pro podporu dětí z afrických zemí a zdravotně postižených dětí

3. ročníky

- Cyklus vzdělávacích interaktivních besed z oblasti specifické primární prevence – část 5 – Právní vědomí a odpovědnost - Semiramis, z. ú., Laxus, z. ú.
- Adoptce na dálku, Svačinárium – charitativní sbírky pro podporu dětí z afrických zemí a zdravotně postižených dětí
- Přechod Jizerských hor – pobytová třídní akce založená na turistice v horském prostředí – prvky zážitkové pedagogiky – stmelování kolektivu + rozvoj fyzických schopností + kulturně poznávací akce
- MammaHelp – interaktivní přednáška o nebezpečí rakoviny s nácvikem samovyšetření + výstava společnosti Liga proti rakovině
- Dožij se 20! – preventivní program pro začínající řidiče motorových vozidel zaměřený na odpovědné chování a bezpečnost na silnicích

4. ročníky

- Nevypusť duši! – preventivní pořad o duševním zdraví a duševních poruchách zaměřený na zdravý životní styl a boj se stresem
- Cyklus vzdělávacích interaktivních besed z oblasti specifické primární prevence – část – Psychohygienu v maturitním ročníku - Semiramis, z. ú., Laxus, z. ú.

- Přejechod Jizerských hor – pobytová třídní akce založená na turistice v horském prostředí – prvky zážitkové pedagogiky – stmelování kolektivu + rozvoj fyzických schopností + kulturně poznávací akce
- Vstup na trh práce – informativní beseda na Informačním a poradenském středisku Úřadu práce
- Veletrh vysokých škol Gaudeamus, Educa Expo Liberec a další

Plánované akce pro vybrané studenty všech ročníků:

- Účast na sportovních soutěžích a turnajích SŠ – fotbal, volejbal, basketbal, floorbal, stolní tenis
- Účast v soutěžích v rámci odborných i všeobecně-vzdělávacích předmětů
- Volnočasové aktivity – sportovní kroužky, jazykové kluby
- Zahraniční několikadenní poznávací zájezdy – dle aktuální nabídky
- Kulturní zájezdy do divadel, na výstavy a do muzeí
- Exkurze do výrobních podniků
- Předvánoční zájezdy do Vídně, Drážďan – dle aktuálního plánu

5. Spolupráce školy s okolím

Škola navázala spolupráci s mnoha organizacemi a institucemi, které se podílejí zcela nebo zčásti na přípravě a průběhu některých preventivních aktivit. Jedná se o pomoc informační i organizační. Tyto vazby budou i nadále posilovány a doplňovány dalšími.

Jedná se zejména o instituce:

Pedagogicko psychologická poradna Hradec Králové, pracoviště Jičín – pomoc při řešení problémů s odborníkem - psychologem, případná psychologická vyšetření studentů, odborné přednášky z oblasti psychologie, účast na Adaptačním kurzu, ...

Institut PPP při NÚOV v Praze – materiály, dotazníky. informace pro výchovné poradce na škole, řešení právních problémů

Pedagogické centrum HK a jeho pobočky – podíl na vzdělávání pedagogů, zdroj informací a publikací pro další vzdělávání

Nadace Život dětem, ADRA, Českého rozhlasu – projekt Světluška, Dům Šance - spolupráce při veřejných sbírkách

MP Edukation, Semiramis, z.ú., Laxus, z. ú. – spolupráce na vzdělávacích preventivních programech pro žáky

IPS při Úřadu práce Jičín – pomoc při profesní orientaci studentů, programy Svět práce a Vstup na svět práce

Pracoviště preventivní informační skupiny Policie ČR Jičín a Probační a mediační služby - práce na úrovni informací pro pedagogy, zajištění osvěty studentů v oblasti SNJ

Pracoviště Hygienické služby Jičín - spolupráce při osvětové činnosti

Integrovaný záchranný systém – spolupráce při simulačních záchranných akcích, osvětová činnost pro studenty

Okresní soud Jičín – zajišťování účasti studentů při soudních jednáních

Odbor sociálních věcí při MěÚ Jičín – právní pomoc při řešení problémů, vzájemná informovanost při případném řešení sociálních problémů studentů

Závěr

Obsah programu poradenských služeb je logicky propojen s výchovnými a výukovými cíly Školního vzdělávacího programu oboru OA a IVE, které jsou platné od školního roku 2009/2010 respektive 2010/2011 (část Profil absolventa a Charakteristika ŠVP) a jejich následných aktualizací

Byl vypracován v souladu s následujícími právními normami:

Pokyny MŠMT ČR č. j. 1622/96-22 a metodickým návodem: Koncepce nových forem práce pedagogicko-psychologického poradenství ve vztahu k sociální prevenci kriminality – MŠMT ČR č. j. 20614/95-22.

Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14423/99-22 z 23. března 1999.

Metodický pokyn k prevenci SPJ u dětí a mládeže č. j. 14514/2000-51 z 29. srpna 2000

Metodický pokyn k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 28275/2000-22 z 8. prosince 2000.

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č. j. 10194/2002-14 z 11. března 2002

Protidrogová strategie UU na období 2005-2008, vydal úřad vlády ČR 2005

Metodický pokyn MŠMT č. j. 20 006/2007-51 k primární prevenci SPJ u dětí, žáků, studentů ve školách a školských zařízením

Metodický pokyn MŠMT č. j. 14514/2000-51 k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže

Minimální preventivní program „Škola bez drog“

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j.: 28 275/2000-22

Národní osnovy pro vzdělávání metodiků primární prevence škol a školských zařízení

Pedagogové proti drogám – Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č. j. 10194/2002-14

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99-22

Spolupráce škol a předškolních zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané Č. j. 14 144/98-22

Zákon č. 561/04 Sb., školský zákon

Zákon č. 91/1998 Sb., o rodině

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zákon č. 140 a 141/1961 Sb., trestní zákon a trestní řád

Zákon č. 122/2001 Sb., o Policii ČR

Zákon č. 124/1993 Sb., o přestupcích

Zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Strategie prevence SPJ u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008

Zjišťování a náprava šikany

Charakteristika šikany

Šikana je charakterizována jako jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit, ponižovat nebo zastrašovat jiného člověka či skupinu lidí. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Šikana je závažnou agresivní poruchou chování vyskytující se v sociálním prostředí od útlého dětského věku po stáří (např. šikana v domovech důchodců). Z toho vyplývá její věková neomezenost. Protože pocit bezpečí každého jedince je neodmyslitelnou podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu školy, všechny školy a školská zařízení mají proto povinnost předcházet všem náznakům agresivity a všem způsobům šikanování mezi žáky a svěřenci.

Šikanování nesmí být pracovníky školy v jakékoli formě akceptováno, na šetření a nápravě se kromě školního metodika prevence podílí i výchovný poradce. Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů vydírání, omezování osobní svobody, útisku, ublížení na zdraví, loupeže, vzbuzení důvodné obavy, poškození cizí věci, znásilnění, kuplířství, apod. Učitel nebo vychovatel, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu. V úvahu přicházejí trestné činy jako nadřizování či schvalování trestného činu, v krajním případě i podněcování a účastenství na trestném činu v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky, apod.

Hlavní rysy šikany:

1. patrný **úmysl** ublížit
2. útoky jsou **opakované**
3. **nepoměr sil** mezi útočníkem a obětí

Např. opakované posměšky, ponižování, pomluvy, ošklivé poznámky o rodině, fyzický útok (bití), poškozování věcí druhého apod. Hlavním znakem je **samoučelnost a agrese**.

Ke vzniku šikany přispívá **náročná situace ve skupině** (třídě), kde se zvyšuje napětí např. před zkoušením, písemkou, dále **nuda**, kterou agresivní jedinci zahánějí vymyšlením programu na úkor slabých, baví je týrat slabšího a ustrašeného, vysmívat se mu a sledovat jeho reakce a v neposlední řadě situace, kdy se sejde několik výrazných agresivních asociálů. Ve svých projevech má šikanování velice různou podobu s následky především na psychickém zdraví.

Projevy šikany

Projevy šikany můžeme rozdělit podle různých hledisek přibližně do následujících skupin:

1. verbální přímé a nepřímé
2. fyzické přímé a nepřímé
3. aktivní a pasivní

Příklady nepřímých a nepřímých znaků šikanování jsou uvedeny v příloze zejména jako reakci jednoho z aktérů – oběti. Druhým aktérem je agresor.

Hlavní aktéři šikany

A g r e s o r bývá fyzicky zdatným, rád se předvádí a prezentuje svou převahu nad ostatními, je neukázněný, často bezohledný, neschopný empatie, závidí studijní výsledky. Za své chování se většinou necítí vinen. V mnohých případech sám agresor trpí nějakým **potlačovaným komplexem**. prožívá pocit nadřazenosti, vychutnává si strach obětí, neustále zdokonaluje a zvyšuje týrání a utrpení obětí. Formují se z řad psychopatických nebo sociálně slabých jedinců, někdy i z vysoce postavených rodin, kde na dítě není čas (citové strádání). **Agresivita** je jejich hlavním projevem, ale většinou jen mezi **kamarády**, doma bývají zpravidla vedeni **tvrdou rukou** a nemohou si nic dovolit.

O b ě t í je nejčastěji jedinec, který se nějak odlišuje od ostatních. Např. obézní, velmi hubený, příliš malý, abnormálně velký, nadprůměrně inteligentní, s nižší inteligentní, s různým postižením, s jinou barvou pleti, jinak oblečení atd. Typickou obětí je tichý, plachý, citlivý člověk (dítě), často fyzicky slabší, s nízkým sebevědomím, často samotářský, zvyklý podřizovat se a hlavně to bývá jedinec, který **neumí zakrývat strach**.

Rodina agresora projevuje většinou malý zájem o dítě, mívá nedostatek času na dítě, často zde bývá psychické i fyzické násilí, hádky, rodinný nesoulad, velká tolerance k násilí. Rodiče agresorů často nemají ponětí, že jejich dítě šikanuje.

Rodina oběti se o šikaně dozví častěji, ale děti je většinou prosí, aby nezasahovali.

Fáze šikany

U šikany rozlišujeme:

1. skrytou šikanu - **ostrakismus**, který se projevuje sociální izolací, vyčleněním oběti ze skupiny, slovní šikanou (pomluvy, intriky, legrácky, apod.), velmi často ani dotyční neví, že se jedná o šikanu, je běžnějším druhem šikany (hlavně u dívek)

2. zjevnou šikanu, kam řadíme:

- a. **fyzické násilí a ponižování** – bití, týrání, podrážení nohou, zavírání do místností, apod.
- b. **psychické ponižování a vydírání** – nucení k posluhování, k obnažování, izolace, veřejné zesměšňování, apod.
- c. **destrukce majetku oběti** – ničení šatstva a věcí oběti, trhání sešitů, rozstříhání svetru, poškození obuvi, apod.

3. vytvoření jádra – vznik skupiny agresorů, kteří tyranizují ostatní, často proto, aby oni sami nebyli oběťmi

4. normy agresorů přijímá většina – násilí nabývá velkých rozměrů, normy vytvořené agresory se stávají nepsaným zákonem, i mírní žáci se chovají krutě

5. totální šikana – agresori ztrácejí zábrany, normy jsou přijaty všemi členy skupiny, nejlepší je ten, kdo více ublíží, vytvoří se dvě skupiny: agresor x oběť (králové x poddaní).

Náprava šikany

Z výše uvedených fází je patrné, v jakém stádiu nebezpečnosti se šikana nachází a jaký úspěch bude mít výchovný poradce a metodik prevence na její nápravu. Obecně lze říct, že 1. a 2. stadium lze ještě zastavit pomocí vhodných diagnostických metod a následnému řešení hrozící šikany. 3. stadium je rozhodující, protože v něm ještě lze **vytvořit silnou pozitivní skupinu**, která by oslabila vliv agresorů.

Pokud se tuto skupinu nepodaří vytvořit, skupina agresora se ještě více posílí a již nelze zhoubný proces zastavit. Ve 4. stadiu již nelze proti agresorům vytvořit opozici, řešení je již mimo školu. 5. stadium se většinou vytváří ve vězení, na vojně, ve výchovných ústavech, internátech, středních školách včetně gymnázií a dokonce i na základních školách.

Metody šetření šikany

Chceme-li někoho úspěšně vychovávat, musíme ho dobře znát, rozumět mu. Stejně tak, když chceme „narovnávat“ nezdravé vztahy mezi dětmi ve skupině, předpokládá to dobrou orientaci ve složení skupiny, povědomost o její neformální hierarchii, vazbách uvnitř skupiny.

Za tímto účelem je možné zintenzívnit své pozorování, zbystřit pozornost, zaměřit se na nepřímé znaky nezdravých vztahů, použít **metodu rozhovoru** nebo třeba spoléhat na schránku důvěry. Můžeme ovšem také použít elegantnějšího způsobu, a sice **sociometrických metod**. Tato metoda je zároveň nejstarší metodou, která umožňuje zjistit vztahy ve třídě. Existuje celá řada variant sociometrického šetření, metoda **SORAD** je nejpoužívanější a nejznámější metodou, která pomocí standardizovaného sociometrického dotazníku umožňuje získat vzájemné údaje o vztazích mezi žáky ve skupině.

Metody řešení šikany

Odhalení šikany bývá někdy velmi obtížné i pro zkušeného pedagoga. Nejzávažnější negativní roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených

Pro vyšetřování šikany lze doporučit strategii prováděnou v těchto pěti krocích:

1. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s obětí (pokud se bojí nebo stydí o celé záležitosti mluvit, mohou ji napsat)

2. nalezení vhodných svědků (písemný záznam)
3. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)
4. zajištění ochrany obětem
5. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
6. výchovná opatření, která souvisí se zjištěnými skutečnostmi.

Při výbuchu brutálního skupinového násilí vůči oběti, tzv. "školního lynčování" je nutný následující postup:

1. překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti
2. domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování
3. zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
4. pokračující pomoc a podpora oběti
5. nahlášení policii
6. vlastní vyšetřování.

Účastní-li se šikanování většina problémové skupiny, nebo jsou-li normy agresorů skupinou akceptovány, doporučuje se, aby šetření vedl odborník-specialista na problematiku šikanování (z pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, diagnostického ústavu, krizového centra apod.).

Postupy a zásady při vyšetřování šikany

- zachovat klid
- poskytnout pomoc a bezpečnost oběti a svědků
- spolupráce s ostatními učiteli a vedením školy
- domluvit spolupráci s PPP v Jičíně tel. 493 533 505
- při závažnější situaci ohlásit na policii
- **nikdy nekonfrontovat oběti s agresorem**
- rozhovor s oběťmi
- najít vhodné svědky a rozhovor s nimi
- zajistit bezpečnost obětem
- rozhovor s agresorem
- z rozhovorů si dělat zápisky a nechat si je podepsat

- je lepší s každým mluvit individuálně
- **nikdy se neptat PROČ ?**
- naopak ptát se kdo a kolik je obětí
- jak dlouho to trvá
- co, kdy, kde a jak dělali agresori obětem
- kdo je iniciátorem a kdo je vykonavatelem
- od oběti se těžko něco dovíte (cítí se ohrožena)
- agresori úporně a vynalézavě lžou
- strach z výpovědi mají i ostatní
- rodiče agresorů často brání své děti
- rodiče obětí odmítají spolupracovat
- obětem šikany musíte zajistit bezpečí – stálá přítomnost učitelů ve třídách, zvýšený dozor na chodbách a v dalších rizikových místech
- obětem šikany nabídněte individuální konzultaci, kontakty na psychology, etopedy a další odborná poradenská pracoviště

Pomoc - rady obětem šikany

- nikdo nemá právo ti ubližovat
- chyba není v tobě, ale ve špatných vztazích ve třídě
- strach obrátit se o pomoc jenom všechno zhoršuje
- obrať se na rodiče, výchovného poradce nebo učitele, ke kterému máš důvěru a svěř se
- zavolej na Linku důvěry 800 155 555

Výchovná opatření související s vyšetřováním šikany

Pro potrestání agresorů lze užít **následující běžná výchovná opatření:**

1. napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole
2. snížení známky z chování
3. převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny
4. doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež (dále SVP) nebo v nestátních organizacích majících obdobnou náplň činnosti jako SVP.

V **mimořádných případech** se užijí další opatření:

1. doporučení rodičům na dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu
2. podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
3. vyrozumění policejního orgánu, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování

Oběti šikanování se doporučuje nabídnout psychoterapeutickou péči PPP nebo jiného poradenského pracoviště.

Důležité kontakty

Policie České republiky Okresní ředitelství Jičín

Balbínova 24, 506 12 Jičín Telefon: 974 533 111 E-mail: pcrjicin@mvcz.cz

Preventivně informační skupina

tel.: 974 533 207 - tisk, prevence Fax: 974 533 900 E-mail: pcrjicin@mvcz.cz

<http://www.policie.cz/or-jicin.aspx>

Adra - poradna pro oběti násilí a trestné činnosti

Adresa: Tř. E. Beneše 575, Hradec Králové 12, 500 12

Typ služby: sociální poradenství

Telefon: 606824104 e-mail: pyramidahk@adra.cz www.adra.cz

Linka bezpečí

Ústavní 91/95, Praha 8 – Bohnice, 181 21

Kontaktní osoba: MgA. Vendula Kodetová

Typ služby : linka krizové intervence pro děti a mladistvé, rodičovská linka = krizová intervence a poradenství rodičům, prarodičům a dalším členům rodiny

www.linkabezpeci.cz

NZDM Modrý pomeranč:

Selicharova 1420, 500 12 Hradec Králové 12

Kontaktní osoba: Mgr. Kateřina Zemanová

Typ služby: Individuální poradenství pro děti, mladistvé a rodiče.

Telefon: 495 260 510, 774 807 053 e-mail: praxe.nizkoprahac@salinger.cz www.salinger.cz

Státní zdravotní ústav Dislokované pracoviště Hradec Králové - Podpora zdraví v regionech:

Habrmanova 19, 501 01 Hradec Králové Kontaktní osoba: Mgr. Jana Dřevová, Ph.D. Typ služby:

Výchova ke zdraví - besedy, interaktivní programy v oblastech: životní styl, výživa, pitný režim, zdravé zuby, poruchy příjmu potravy, úrazy, první pomoc, kouření, návykové látky, závislosti, sexuální výchova, nádorová onemocnění. Cílová skupina: předškolní děti, žáci ZŠ, studenti SOU a SŠ, pedagogové, rodiče Telefon: 495 058 331, 495 058 332 e-mail: drevova.szu@centrum.cz

www.szu.cz

Život bez závislostí, o.s.: Lupáčova 14, 130 00 Praha 3 Kontaktní osoba: Helena Vrbková Typ

služby: Komplexní programy primární prevence. Vydávání metodického časopisu Prevence.

Realizace vzdělávacích programů pro pedagogy. Dvou a pětiletý výcvik preventistů. Poradna pro metodiky prevence. Individuální psychoterapie. Telefon: 222 716 740 e-mail:

h.vrbkova@seznam.cz www.zivot-bez-zavislosti.cz

Nebezpečí návykových látek

Co dělat, když.....?

1. Co dělat, když máme podezření na zneužívání návykových látek studentem?

- student má zřejmě látku u sebe
- student zřejmě experimentuje s drogou
- našla se neznámá látka

Provést diskrétní šetření pohovorem se studentem

Navázat atmosféru vzájemné důvěry

Nabídnout pomoc specializovaného zařízení

2. Co dělat, když máme důvodné podezření na zneužívání návykových látek studentem? (student je ve škole pod vlivem drogy)

Rozhovor se studentem lze pouze, je-li student schopen komunikace.

Kontaktovat rodiče - seznámit s postupem školy, domluva o dalším postupu, nabídnout pomoc odborníků včetně kontaktů

V případě, že rodič nezajistí další péči o své dítě, uvědomit oddělení sociální prevence a kurátorské činnosti, které se zabývá sociálně právní ochranou dětí a mládeže.

3. Co dělat, když hrozí akutní kolaps z předávkování (intoxikace)?

Je-li student prokazatelně během vyučování ovlivněn drogou (či alkoholem), ředitel(ka) školy dle pokynu ministra školství:

Posoudí zdravotní stav studenta. Není-li ohrožen na životě, jsou-li zachovány základní životní funkce:

Poskytne (zajistí poskytnutí) základní první pomoci.

Přivolá odbornou lékařskou pomoc (155).

+ V případě, že není zcela jasné, z jaké příčiny došlo k bezvědomí (onemocnění, droga, alkohol), je dle zkušenosti lepší při telefonátu sdělit, že jde o bezvědomí z nejasné příčiny, kdy student nereaguje na slovní ani bolestivý podnět?

Uvědomí rodiče.

Posléze uvědomí OŠM KÚ LK, metodika prevence na pedagogicko-psychologické poradně.

4. Co dělat, když máme podezření na porušování mravní výchovy mládeže (dealerství) (§ 217 tr. zákona) a zanedbání povinné péče:

- student svádí ostatní ke zneužívání drogy
- student nabízí drogu
- v okolí školy je možné získat drogu

Ředitel školy dle pokynu ministra školství:

1. Upozorní rodiče
2. Uvědomí oddělení péče o dítě, sociální prevence a kurátorské činnosti
3. Kontaktuje policii

Identifikace a ukládání látek

Obdrží-li nebo zajistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu, v přítomnosti dalšího člena pedagogického sboru uloží tuto látku do obálky.

Na obálku vypíše datum, čas a místo zajištění látky. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a uschová ji do školního trezoru.

Poté je bezodkladně třeba vyrozumět Policii ČR. Ta provede další úkony ke zjištění, o jakou látku se jedná. Identifikaci provede vždy policie, v žádném případě pedagog a to ani chemik.

Pokud je zajištěna podezřelá látka u dítěte, které jeví známky otravy, předá se látka (stejným způsobem uložená) přivolanému lékaři. Usnadní to další léčbu, protože u řady látek jsou známy účinné protijedy.

Další postup týkající se identifikace látky zajistí ošetřující lékař ve spolupráci s Policií ČR.

První pomoc při otravě návykovými látkami a alkoholem

Jak jednat s lidmi, kteří jsou pod vlivem alkoholu nebo drog?

Návykové látky, zejména pervitin a halucinogeny (tripy), zvyšují riziko agresivního jednání. Je třeba zachovávat následující pravidla:

- logické argumenty a slovní obsah nemívají u intoxikovaných valný význam, při otravě návykovými látkami a alkoholem nelze příliš spoléhat na komunikaci s poškozeným

- intoxikovaní zejména drogami často reagují na neverbální komunikaci; je vhodné pokud možno vyhnout se prudkým pohybům, mluvit klidně, tišeji, pomaleji a v hlubší hlasové poloze

- odklad přivolání lékařské pomoci může vážně ohrozit na zdraví nebo životě; důvodem k okamžitému odbornému zákroku je pouhé podezření z otravy.

První pomoc než přijde lékař

Zajistěte dostatek čerstvého vzduchu, nepodávejte alkohol, černou kávu ani mléko. Maximální dostatek čerstvého vzduchu je třeba zajistit zejména, když k otravě došlo vdechováním škodlivých látek.

Pokud možno je třeba opatřit informace o látce (nebo látku), která byla požitá. Informace (látku) předejte přivolanému lékaři. Ušnadní to léčbu, u řady látek jsou známy účinné protijedy.

Důležité je odlišit jakou cestou došlo k intoxikaci a odlišit, zda je intoxikovaný při vědomí nebo v bezvědomí

Při vědomí – k otravě došlo ústy

- podat větší množství vody (případně s živočišným uhlím, je-li po ruce)
- vyvolat stlačením kořene jazyka zvracení - zabránit prochladnutí
- zajistit nepřetržitý dohled
- ošetřit případná zranění
- opatřit pokud možno informace o látce, která byla požitá a předat ji přivolanému lékaři

Při vědomí – k otravě došlo nitrožilní cestou nebo vdechnutím

- zajistit maximálně možný dostatek čerstvého vzduchu
- zabránit prochladnutí
- zajistit nepřetržitý dohled
- ošetřit případná zranění
- opatřit informace o látce, která byla požitá a předat ji přivolanému lékaři
- zvracení nemá smysl vyvolávat, látka neprošla zažívacím ústrojím

Při bezvědomí

Nikdy nepodávat nic ústy!

Nesnažit se vyvolat zvracení! - položit postiženého do stabilizované polohy, aby nezapadl jazyk

Sledovat dýchání - při zástavě dechu uvolnit dýchací cesty (záklonem hlavy a odstraněním zvratků nebo cizího tělesa tím, že sáhneme do úst a vyčistíme je (a zahájit dýchání z úst do úst

- zabránit prochladnutí
- zajistit nepřetržitý dohled
- ošetřit případná zranění
- opatřit informace o látce, která byla požitá a předat ji přivolanému lékaři

Specifika otrav u různých návykových látek

Alkohol

U těžších otrav je nebezpečí vdechnutí zvratků nebo zástavy dechového centra. Nepodceňujte těžší opilost a volejte lékaře.

Marihuana a hašiš

Časté jsou úzkostné stavy. Je třeba zajistit dohled, aby osoba pod vlivem drogy neublížila sobě nebo druhému. Lékařskou pomoc je třeba zajistit zejména proto, že po odeznění účinků drogy přetrvávají duševní problémy.

Halucinogeny (tripy)

Je vhodné zajistit nepřetržitý dohled více osobami, pod vlivem drogy mohou postižení jednat agresivně, nesmyslně a nebezpečně. Poměrně časté jsou úzkostné stavy a pocity pronásledování (pozor na pády z oken). Lékařská pomoc je naléhavě nutná.

Pervitin

I zde je vhodné zajistit dohled více osobami, protože i zde je riziko nesmyslného a nebezpečného jednání. Úzkostné stavy, pocity pronásledování, někdy i halucinace.

Opioidy (heroin)

Předávkování je poměrně časté, dostavuje se tlumivý účinek na dýchání. Časté je bezvědomí a zástava dechu. Účinky se někdy podobají těžké opilosti.

Těkavé látky (ředidla, rozpouštědla, lepidla)

Intoxikovaný je masivně cítit těmito látkami, při silné otravě může rychle dojít k zástavě dechu a bezvědomí.

Vymezení opatření při výskytu drog, násilí a šikany ve školách a školských zařízeních

Sociálně-právní ochrana dětí

Zákon č.359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí vymezuje základní zásady sociálně- právní ochrany dětí; v oblasti sociálně patologických jevů zejména v § 6-9. Opatření na ochranu dětí, preventivní a poradenská činnost jsou dány § 10-14. Povinnosti státních orgánů, dalších právnických a fyzických osob a pověřených osob jsou dány v § 53.

Ve školách a školských zařízeních se právní odpovědnost týká zejména výskytu drog, násilí a šikany. V případě drog se jedná o kategorii tzv. nelegálních omamných a psychotropních látek.

Drogy

V současné době je podle platných zákonů trestný ten,

- kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed, § 187 trestního zákona

- kdo bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém, § 187 trestního zákona

- kdo neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku přešůpek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi § 30 odst.1, písm. j, zák. 200/1990

- kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky nebo jedu § 188 trestního zákona

-kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje, a nebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří § 188a trestního zákona

Šikana

Dochází-li k šikanování dětí v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost za vzniklou újmu školské zařízení. V případě právní subjektivity nese odpovědnost škola, v případě opačném zřizovatel školy. Odpovědnost ředitele školy nebo pedagoga tím samozřejmě není vyloučena, mohou být postiženi pracovněprávně.

Na školském zařízení může rodič nebo zákonný zástupce šikanovaného dítěte požadovat náhradu škody jak na věcech (roztrhané, zničené, ztracené oděvy, školní pomůcky apod.), tak i na zdraví (újma fyzická či psychická).

Odpovědnost rodičů může být stanovena v souladu s trestním zákonem, který stanoví odpovědnost rodičů, kteří zanedbávají výchovu dětí. Podle trestného činu ohrožování mravní výchovy lze postihnout rodiče, jejichž děti se dopouštějí protispolečenských a asociálních jednání.

Odpovědnost pachatelů šikany je dána věkem. Dítě mladší 15 let nemůže být trestně postiženo. To neznamená, že nezletilec se nemůže dopustit jednání, které nebýt toho, že nedosáhl potřebného věku, by bylo trestně postižitelné a splňovalo znaky trestného činu.

Příloha č. 3

Krizový plán

Při řešení situací, které se týkají rizikového chování vycházíme z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních MŠMT ČR č.j.: 21291/2010-28. Zde jsou uvedeny informace k situacím, které by se mohly na naší škole případně vyskytovat.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.
- (4) V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc nebo od jiných subjektů nebo školských zařízení.
- (6) Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Konzumace alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- (4) V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

- (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka (např. okolnosti konzumace alkoholu, zda byly realizovány orientační testy na alkohol a s jakým výsledkem, viz níže bod 12), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- (6) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- (7) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
- (8) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.
- (9) Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte
- (10) V případě žákova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- (11) Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
- (12) V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo zletilého studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno od bodu 3. O události sepiše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka (více viz níže Příloha). Test plně hradí rodič nebo zákonný zástupce. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

- (1) V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:
 - a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
 - b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
 - c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
 - d) Zpracují stručný záznam o události.

(2) V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

- a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
- c) O nález sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
- d) O nález vyrozumí zákonného zástupce nezletilého žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož nezletilého žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
- e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu privolanému lékaři.

Konsumace NL ve škole

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat. O události se sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byly provedeny orientační testy na NL, případně další vyšetření, a s jakým výsledkem, viz níže bod 14). Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- (3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- (4) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- (5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- (6) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.
- (7) V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého žáka, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- (8) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

- (9) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy). Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
- (10) Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
- (11) V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- (12) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.
- (13) Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.

(14) V případě podezření na intoxikaci žáka může ve výjimečných indikovaných případech pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost NL (zkouška ze slin), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo souhlasu zletilého studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost NL. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka (více viz níže Příloha). Test plně hradí rodič nebo zákonný zástupce. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce NL ve škole

- (1) Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
- (2) Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přešůpek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
- (3) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

- (4) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
- (5) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nález ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem
- (3) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- (4) V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nález ihned uvědomí vedení školy.
- (3) O nález sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.
- (4) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že některý z žáků má NL u sebe, postupují takto:

- (1) Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- (2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (3) Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.